

„DENTÓ BUNKA“ – TRADIČNÉ UMENIA

Tradičné umenia:

Pyramídová štruktúra učiteľov

Štiepenie na rjúha (smery, školy):

prípona –rjú (např. v ikebane: Ohara-rjú, Sôgetsu-rjú)

NĚKOLIK TRADIČNÍCH UMĚNÍ:

1,

Čajový obrad (*sadó, čanoju. očakai*):

příprava mletého čaje *mačča* (rozšlehává se v horké, nikoli vřící, vodě)
zakladatel Sen-no Rikjú, 3 hlavné smery

2,

drama *nó*: 5 hlavných smerov

3,

Kódó: cesta vóní, vôňový obrad

Nejde o vonné tyčinky všeobecne, ale o obrad, u něž se používá **konkrétně dřeva ze stromu *Aquillaria*** „aloové drevo“ (angl. *aloewood* – odvozené z gréckeho „hé aloé“ a hebrejského „allóth“. angl. také *agalloch* – z indického názvu „agaru“.).

macerát z aloového dřeva je známý pod arabským názvem „*OU DH*“ (výsl. [^oú_o]) a je nejdražším parfémem na světě. Používá se jako přísada do mnohých parfémů. Oblíbený je hlavně na Blízkém východě.

V Japonsku se aloové drevo nazývá *džinkó* a ve sféře vůňového obradu *kódó* se mu říká „*kóboku*“ – dosl. vonné drevo (sk. voňavé drevo).

Mimo kódó:

používanie iných tradičných **vykuřovadel**: (kadidlo = špeciálna živica)

senkó = tyčinky.

o-kó = dražšie vôňodymné výrobky. Rozličné zmesi aloového dřeva a iných prísad. Používa sa aj santal, ale menej.

4,

Hrnčiarstvo (angl. ceramics): *jakimono*.

Rozdíl “porcelán – keramika”: angl. *china/porcelain – pottery*, jp. *džiki - tóki*. Porcelán je z kaolinu – střepe je bílý. Ostatní keramika má střepe různých barev od žluté, hnědě přes červenou po černou – záleží od typu hlíny.

Mačča-džawan – miska na šlehaný čaj *mačča*,

senča-džawan – miska na luhovaný čaj *senča*,

ojujonomi-džawan – užší hrnek (obvykle s pokličkou).

mačča-džawan:

čajníček *kjúsu* a misky *senča-džawan*

ojunomi-džawan

kompletní servisy *senča-džawanů*: vzor bílá *ume*

vzor kaligrafická báseň

keramické vázy

蘭
10
寺田商店

屋風
[とやふう]
年間(1818-1829)豊田伝右工
寺藩の豪商、豊田家(屋号・
た寮。徳川泰平の文化文政時
わらかい画風が特徴。古九谷
く作風といわれ、青黄紫の三色

花生金彩鶴
¥6000
酒井陶寿堂

5,

Laky (šikki). Lak – *uruši*. *Makie* – obrázky sypané zlatým a strieborným prachom do laku.

laková dvojice nádob *čazucu* na sypaný zelený čaj *senča*

lakové nádoby *nacume* na mletý čaj *mačča*

6,

Ikebana neboli *kadô*.

„hlavný konár“ šuší, dve ďalšie línie do nepravidelného trojuholníka. Konce línií majú vytvárať priestor – „prázdno“.

slavnostní novoroční aranžmá – borovice a kamélie

moderní odlehčené aranžmá *nageire* s kaméliemi

tradiční jarní aranžmá s rozkvétající *ume* – výrazný nepravidelný trojúhelník

tradiční bohaté aranžmá *rikka* představující celý vesmír

moderní aranžmá

7,

Stolovanie.

paličky (hůlky) ohaši – správná výslovnost s melodickým přízvukem: „o-HA-ši“

Japonská **kuchyňa** – link na môj blog

<http://orient.blog.sme.sk/c/275248/Susi-sa-moze-jest-rukou.html>

umeboši – v soli nakladané marhule ume

https://www.google.cz/search?q=umeboshi&biw=1600&bih=789&tbm=isch&imgil=rx7u1cg5WCn7M%253A%253Bcls9s_tT7G9bBM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.tokyoterrace.com%25252F2010%25252F09%25252Fumeboshi-avocado-salad%25252F&source=iu&pf=m&fir=rx7u1cg5WCn7M%253A%252Ccls9s_tT7G9bBM%252C_&ved=0ahUKEwjGogPswN3JAhWF2hoKHfj7CbkQyiclfq&ei=NNdvVsa4LoW1a_j3p8gL&usg=__YSkC9IglB63fzhcF_ZXwGsxeDwE%3D#imgrc=rx7u1cg5WCn7M%3A&usg=__YSkC9IglB63fzhcF_ZXwGsxeDwE%3D

sezam – biely, čierny, sezamový olej

sója – ako oriešky. sójová múčka na posýpanie. tófu. miso. okara (pomletá masa po vylisovaní sójového mlieka). sójové mlieko *tóňjú*.

dva druhy ryže – bežná a „lepková“ *močigome* na koláčiky *omoči*.

pohánka – na cestoviny *soba*,

pšeničné cestoviny *rámen, udon*...

čaj „Nihonča“ – gjokuro „nefritová rosa“, senča, banča (hrubý zelený čaj, veľké listy)

alkohol: „sake“ sa povie „*Nihonšu*“ (*o-sake* = alkohol, pijatika všeobecne). umeový sladký likér *umešu*.

8,

Japonská hudba

STUPNICE

z prevažnej miery založená na jednej z **pentatonických** čínskych stupníc. Pentatonika = 5 tónov v rámci stupnice. Európska hudba – **heptatonika**, sedem tónov v rámci stupnice (spolu s prvým tónom susednej vyššej vytvára „oktávu“).

japonská najčastejšia pentatonická stupnica: C-D-**F**-G-A(-C)

čínska najčastejšia pentatonická stupnica: C-D-**E**-G-A(-C)

RÚČŮ:

okinawská hudba je iná, založená na pentatonickej stupnici, nezapadajúcej do čínskeho hudobného systému a blízkej indonézskej hudbe: C-E-F-G-H(-C)

HUDOBNÉ NÁSTROJE:

některé specifické hudební nástroje tradiční japonské hudby:

najstaršia jp orchestrálna (a tanečná) hudba

GAGAKU – skladba *Etenraku*

<http://www.youtube.com/watch?v=bm8XpWidUac&feature=related>

ústny organík (č. varhánky) šó (používa sa v hudbe gagaku)

drama nó

- **fue** příční flétna

zenová flétna šakuhači na pláži

<http://www.youtube.com/watch?v=8f-N56SxlGk&feature=related>

šakuhači bambusová flauta (zenová hudba)

tradiční trojice novověké tradiční hudby (od roku ca 1600):

citera **koto**, drnkací nástroj **šamisen** a flétna **šakuhači**

– domáce vystúpenie: ženy v kimone vo vašicu

<http://www.youtube.com/watch?v=1A66Ky6M1ys&feature=related>

koto veľký strunový nástroj typu citary

šamisen strunový nástroj príbuzný bendžu. Pochází z okinawského nástroje sanšin, což je okinawská verze čínského názvu tohoto nástroje *sansien* (dosl. „třístruňák“)

okinawská hudba – trojstruniak sanšin (z neho sa v Japonsku vyvinul šamisen)

Oblíbená okinawská píseň *Šimauta* (skupina The Boom) zpívaná jenom za doprovodu sanšinu:

https://www.youtube.com/watch?v=MfgVfU_0m4w

The Boom zpívá tradiční okinawskou píseň *Tinsagu-nu hana*

<https://www.youtube.com/watch?v=BnO1IPxb-rk>

ŽÁNRE KLASICKEJ HUDBY:

Gagaku z raného heianu, korene má v dobe nara

tanečné vystúpenia gagaku sa nazývajú bugaku, čisto inštrumentálne skladby sú kangen

Nó: flauta fue a tri druhy bubnov (obdobie muromači)

zenová meditatívna hudba - šakuhači

skladby na koto: *Rokudan*. (slávnostné vystúpenia – v kombinácii so šamisenom a šakuhači)

min-jó (ľudové piesne)

bon-odori tance ľudového pôvodu, veľmi obľúbené aj v súčasnosti a novo komponované.

Tancujú sa za horúcich letných nocí okolo sviatku mŕtvych Obon.

TANCE

hlavné dva štýly: odori a mai

odori = obsahuje aj skákanie, tj. zvislý rozmer (ľudovejší charakter, napr. bon-odori)

mai = vznešený dôstojný tanec, prevažne len vodorovný rozmer pohybu (kráčanie, posúvanie sa, gestika – tance v nó, kjótske tance Kjó-no mai.)

Kjó-no mai (tanec kjótskych *maiko*)

http://www.youtube.com/watch?v=PrIES_h05aY&feature=related

Súčasní autori nadväzujúci na tradíciu:

Kitaró, Sódžiró

SLAVNÉ PÍSNĚ A SKLADBY

Japonské piesne tradičné:

Sakura, sakura (19. stoloť)

(tradične za doprovodu citery *koto*)

<http://www.youtube.com/watch?v=keF-KYKKYeI>

Taki Rentaró: *Kódžó-no cuki* (Mesiac nad zrúcaninou hradu) – inšpirováno skladateľovou cestou do Nemecka koncom 19. stoloť a dojmem z tamějších starobylých hradů

<http://www.youtube.com/watch?v=77Nbtemm2qQ&feature=related>

Moderná pieseň v sinizujúcom (quasi-čínskom) štýle, tiež názov „*Sakura-sakura*“, ale s pôvodnou piesňou *Sakura sakura* nemá nič spoločné:

http://www.youtube.com/watch?v=xPH_HTVwOoQ

Klasická japonská hudba

koto – slavná skladba *Rokudan* (ca 1700)

<http://www.youtube.com/watch?v=TE3whfNEvik&feature=related>

šakuhači – mnich na ulici

<http://www.youtube.com/watch?v=-4DV2wMXxKs&feature=fvst>

Okinawské piesne:

Okinawská skupina Rincken Band: *Čura-džura* („Krása!Krása!“)

z orig.CD:

https://www.youtube.com/watch?v=ZWwifXwPLWg&list=OLAK5uy_mXuYU1qA0ATTq2wDyPf_UQ3Blec8VMOb0&index=12

z predstavení:

<https://www.youtube.com/watch?v=Mlc1GNmKYfg>

celé album na Youtube:

https://www.youtube.com/watch?v=w9t2MAsFQF4&list=OLAK5uy_mXuYU1qA0ATTq2wDyPf_UQ3Blec8VMOb0&index=1

okinawská pieseň *Hana* – veľmi obľúbená aj v okolitých krajinách

<http://www.youtube.com/watch?v=kpjVJ0eV2Ws>

tchajwanská verze této písne (*Chua(te) sin*) v počínštěném stylu:

<https://www.youtube.com/watch?v=IZ8-K3YPVN0>

The Boom: *Šimauta*

pieseň čiastečne v podmanivé okinawské tónině. Text obsahuje mnoho okinawismů (*dégo* = koralník indický, *údzi* = cukrová trtina)

original soundtrack:

https://www.youtube.com/watch?v=5ytmo86RNaE&list=RD5ytmo86RNaE&start_radio=1&t=175

Nacukawa Rimi spieva *Šimautu* čistě v okinawštine

<http://www.youtube.com/watch?v=xsUKiMfNG4c&NR=1>